

LAUSUNTOYHTEENVETO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSISTA SEKÄ ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKES- KUSTEN KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSESTA ANNETUN LAIN 3 A §:N MUUTTAMISEKSI

1. Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti 8.8.2023 hankkeen ([TEM059:00/2023](#)) tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta annetun asetuksen (EU) 2018/1724 (jäljempänä ”SDG-asetus”) täydentämiseksi kansallisella lainsäädännöllä. SDG-asetuksen mukaan kansalaisille ja yrityksille suunnatut komission, EU:n virastojen ja jäsenmaiden tarjoamat sisämarkkinoiden verkkopalvelut kootaan digitaalisen palveluväylän, *Single Digital Gateway*, alle yhteen sähköiseen portaaliin eli verkkopalveluun, joka omien toimintojensa lisäksi tarjoaa pääsyn useisiin muihin verkkopalveluihin. SDG-asetus on omiaan edistämään sisämarkkinoiden toimintaa helpottamalla yritysten sekä kansalaisten rajat ylittävää toimintaa ja asiointia. SDG-asetus ei itsessään edellytä kansallista täydentävää lainsäädäntöä, mutta asetuksen täytäntöönpanon valmistelun yhteydessä oli ilmennyt tarve oikeustilaa selkeyttävälle kansalliselle lainsäädännölle.

SDG-asetus on tullut voimaan portaittain, ja viimeisenä vaiheena on yhden keran teknisen järjestelmän, eli OOTS-järjestelmän, käyttöönotto loppuvuodesta 2024. Se mahdollistaa sähköiseen asiointiin linkittyvän todistusmateriaalin vaihdon rajat ylittävästi määrätyillä aloilla.

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut virkatyönä luonnoksen hallituksen esitykseksi. Esitetyt täydennykset kansalliseen lainsäädäntöön tehtäisiin muuttamalla lakia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta (20.11.2009/897) lain 1.1.2025 lähtien voimassa olevassa muodossa.

HE-luonnoksessa esitetään säädettäväksi, että Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) kehittämis- ja hallintokeskus (jäljempänä ”KEHA-keskus”) toimii asetuksen 28 artiklan mukaisena kansallisena koordinaattorina. Lisäksi esitetään, että KEHA-keskus toimii digitaalisen palveluväylän tietojenvaihtoon liittyvän kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä. Esitetyllä muutoksella ei olisi vaikutusta siihen, että todistusmateriaalia vaihtavat toimivaltaiset viranomaiset olisivat yhä rekisterinpitäjiä omien menettelyidensä ja rekisteriensä osalta. Kyseessä olisi oikeustilaa selkeyttävä muutos.

2. Yleistä lausuntokierroksesta ja lausunnoista

HE-luonnoksesta järjestettiin lausuntokierros ajalla 28.2.- 9.4.2024. Lausuntopyyntö oli avoinna kaikille vastaajille lausuntopalvelu.fi:n kautta. Ministeriö lähetti lausuntopyyntön 80 vastaanottajalle:

Ahvenanmaan maakuntahallitus
Business Finland Oy
Digi- ja väestötietovirasto
Elinkeinoelämän keskusliitto EK*
Eläketurvakeskus
Energiavirasto
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto
Etelä-Savon ELY-keskus
Etelä-Savon TE-toimisto
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Euroopan kuluttajakeskus
Fimea
Fine Vakuutus- ja rahoitusneuvonta
Finnvera
Hämeen ELY-keskus
Hämeen TE-toimisto
Hätäkeskuslaitos
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Kaakkois-Suomen TE-toimisto
Kaakkois-Suomi ELY-keskus
Kainuun ELY-keskus
Kainuun TE-toimisto
KEHA-keskus
Kela
Keski-Suomen ELY-keskus
Keski-Suomen TE-toimisto
Keskuskauppakamari
Kilpailu- ja kuluttajavirasto*
Kuntaliitto
Lapin aluehallintovirasto
Lapin ELY-keskus
Lapin TE-toimisto
Liikenne- ja viestintäministeriö*
Liikenne ja viestintävirasto Traficom*
Liikennevakuutuskeskus
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Maahanmuuttovirasto*
Maanmittauslaitos
Oikeuskanslerinvirasto
Oikeusministeriö
Oikeusrekisterikeskus
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetushallitus
Patentti- ja rekisterihallitus
Pirkanmaan ELY-keskus
Pirkanmaan TE-toimisto
Pohjanmaan ELY-keskus
Pohjanmaan TE-toimisto
Pohjois-Karjalan ELY-keskus
Pohjois-Karjalan TE-toimisto

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto
Pohjois-Savon ELY-keskus
Pohjois-Savon TE-toimisto
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Poliisihallitus
Puolustusministeriö*
Ruokavirasto
Satakunnan ELY-keskus
Satakunnan TE-toimisto
Sisäministeriö*
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
Suomen Yrittäjät
Säteilyturvakeskus STUK
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Tulli*
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes*
Ulkoministeriö
Uudenmaan ELY-keskus
Uudenmaan TE-toimisto*
Valtiovarainministeriö
Valvira*
Varsinais-Suomen ELY-keskus
Varsinais-Suomen TE-toimisto
Vero
Väylävirasto
Ympäristöministeriö*
Ålands arbetskrafts- och studieservicemyndighet

Vastauksia saatiin 9.4.2024 mennessä 25 kpl (merkitty korostettuna), joista 12 kpl oli ”ei lausuttavaa” (merkitty *), yhdeksän esitti nimenomaisesti kannattavansa esitystä, yksi taho esitti kannattavansa vain KEHA-keskuksen nimittämistä asetuksen mukaiseksi kansalliseksi koordinaattoriksi mutta ei rekisterinpitäjäksi, ja muutama taho esitti jonkun muun huomion.

Eriyisiä huomioita esitettiin mm. KEHA-keskukselle ehdotetusta roolista rekisterinpitäjänä, tarkennustarpeesta koskien digitaalisessa palveluväylässä liikkuvan tiedon luonnetta, säädösjärjestelyperusteluiden täydentämisestä (koskien sekä henkilötietojen suojaa että toimivaltaisten viranomaisten määräytymistä), tarpeesta laatia tiedonhallintalain mukainen vaikutusarvio sekä muusta taustatiedosta, jolla katsottiin, että esitystä voisi täydentää.

Seuraavassa on koosteenomaisesti lausunnoissa esitettyä. Lausunnot ovat luettavissa kokonaisuudessaan asian hankesivustolla sekä lausuntopalvelu.fi -sivustolla päättyneissä lausuntopyyntöissä.

3 Lausuntojen keskeinen sisältö

Eläketurvakeskus

Yleiset huomiot KEHA-keskuksen koordinaattorin roolista:

Eläketurvakeskus pitää kannattavana, että KEHA-keskus asetetaan SDG-asetuksen 28 artiklan mukaiseksi kansalliseksi koordinaattoriksi. KEHA-keskus on hoitanut onnistuneesti SDG-asetuksen kansallisia koordinoitavia tehtäviä sekä huolehtinut kansallista teknisistä, hallinnollisista ja juridista tarpeista SDG-asetuksen toimeenpanoa varten. KEHA-keskuksella on hyvät valmiudet hoitaa SDG-asetuksen artiklan 28 mukaista kansallista koordinaattorin tehtävää.

Huomiot KEHA-keskuksen roolista kansallisen OOTS järjestelmän rekisterinpitäjänä:

Yhden kerran periaatteen teknisen järjestelmän toimeenpanoasetuksen (EU) 2022/1463 artiklassa 33 säädetään eri toimijoiden rooleista tietojenvaihdossa. Artikla 33 mukaan OOTS-järjestelmän toimivaltaiset viranomaiset määräytyvät SDG-asetuksen Liitteiden I-III mukaisesti ja toimivat todistusmateriaalin pyytäjänä 34 ja 35 artikloissa täsmennettyinä rekisterinpitäjinä. Työ- ja elinkeinoministeriön esityksen mukaan KEHA-keskuksen velvoitteet rekisterinpitäjänä rajoittuisivat kuitenkin vain tiedonvälitykseen toimivaltaisten viranomaisten välillä. Toisin sanoen KEHA-keskus poistaisi välitetyn tiedon kansallisesta OOTS-järjestelmästä, kun todistus on käyttäjän toimesta noudettu tai toimitettu pyytäjälle viranomaiselle. Kun tiedot ovat KEHA-keskuksella vain hetkellisesti, ei KEHA-keskuksen toiminnassa muodostu sellaista tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 6 kohdan mukaista rekisteriä, josta tiedot olisivat saatavilla.

Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 6 kohdassa olevan määritelmän mukaan tarkoitetaan mitä tahansa jäsenneiltyä henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, josta tiedot ovat saatavilla tietyin perustein, oli tietojoukko sitten keskitetty, hajautettu tai toiminnallisin tai maantieteellisin perustein jaettu. KEHA-keskuksen tehtävänä on välittää tietoja toimivaltaisten viranomaisten välillä, eikä se säilytä välitettäviä henkilötietoja kuin hetkellisesti.

Eläketurvakeskus arvioi, että kansallisen OOTS-järjestelmän rekisterinpitäjyys suhteessa toimivaltaisiin viranomaisiin tulisi selventää tietosuoja-asetuksen 28 artiklan näkökulmasta. Ottaen huomioon, että KEHA-keskus toimii vain tietojen välittäjänä, eikä säilytä tietoja kuin tilapäisesti välitystä varten, suhde toimivaltaisiin viranomaisiin voi tietosuoja-asetuksen 28 artiklan näkökulmasta osoittautua ongelmalliseksi. Lisäksi rekisterinpitäjän rooli näyttäisi olevan ristiriidassa todistusmateriaalin vaihtoa koskevan toimeenpanoasetuksen (EU) 2022/1463 artiklojen 33–35 kanssa, joiden mukaan toimivaltaiset viranomaiset toimivat välitettävien todisteaineistojen rekisterinpitäjinä.

EU:n tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 artiklan 4 kohdassa 7 määritellään rekisterinpitäjän käsite. Sillä tarkoitetaan ”luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti”. Säännöksen mukaan rekisterinpitäjyys voi siis syntyä kahdella tavalla:

1. rekisterinpitäjä on se, joka määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot, tai
2. rekisterinpitäjyys syntyy lain nojalla.

Rekisterinpitäjyyttä koskevan sääntelyn tulee vastata todellista vastuiden tilannetta, eli laillakin voidaan säätää rekisterinpitäjäksi vain sellainen taho, joka tosiasiallisesti määrittää käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Myös silloin, kun rekisterinpitäjistä säädetään laissa, on syytä varmistua siitä, että vastuu kohdentuu oikealle taholle. Rekisterinpitäjän määrittelyn riskinä on, että rekisterinpitäjä on määritelty vain muodollisesti ja ilman, että toimijan tosiasiallista roolia henkilötietojen käsittelyssä käytännön tasolla on tunnustettu. Rekisterinpitäjäksi tulee osoittaa siis sellainen taho tai tahot, jotka tosiasiallisesti käyttävät rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voivat toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.

Tulisi myös huomioida, että jos rekisterinpitäjyyden tehtävät ja vastuualueet eroavat kansallisesti ja kansainvälisesti toisistaan, vaikka tietojärjestelmien kä-

sittelyn tarkoituksen ja keinot muistuttaisivat toisiaan, on mahdollista, että tulkintaerot aiheuttavat ristiriitaa ohjeiden noudattamiseen ja siten ongelmallisiin riitatilanteisiin. Tästä näkökulmasta olisi suositeltavaa, että laissa säädettävät rekisterinpitäjyyteen liittyvät roolit, tehtävät ja velvollisuudet olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia ja yksiselitteisesti tulkittavissa. Esitysluonnoksessa KEHA-keskuksen rooli rekisterinpitäjänä muistuttaa EESSI-järjestelmän kansallisen yhteyspisteen toimintaa, jossa (Kelan) EESSI-yhteyspiste toimii henkilötiedon käsittelijänä välittäessä tietoa muille toimivaltaisille sosiaaliturvalaitoksille rajat ylittävästi asetuksen (EU) 883/2004 ja sen toimeenpanoasetuksen (EU) 987/2009 mukaan.

Esitysluonnoksen perusteella voi tulkita, että viranomaistoimintaa koskevassa lainvalmistelussa on selkeyden tavoittelemiseksi haluttu tavoitella ratkaisua, joissa vastuu rekisterin toiminnasta on yhdellä taholla, vaikka muutkin toimijat hyödyntäisivät niitä. Järjestelyn tulisi kuitenkin vastata tosiasiallista tilannetta ja käsittelyn tarkoitusta. KEHA-keskusta ei pitäisi lailla säätää yksinomaiseksi rekisterinpitäjäksi sellaisessa tilanteessa, jossa se ei sitä tosiasiallisesti ole.

Eläketurvakeskus katsoo, että KEHA-keskuksen rooli OOTS-järjestelmässä on pikemminkin henkilötietojen käsittelijä eikä rekisterinpitäjä.

Huomiot viranomaistehtävistä:

Esityksen sivulla 12 mainitaan ”Liitteen II velvoittamia tahoja eli toimivaltaisia viranomaisia, joita koskee velvollisuus todistusmateriaalin vaihtoon, ovat mm. Digi- ja väestötietovirasto, Kela, Vero, Eläketurvakeskus ja Opetushallitus.”

Eläketurvakeskus pyytää huomioimaan hallituksen esityksen sanoituksessa, että Eläketurvakeskus ei tällä hetkellä kuulu niihin viranomaisiin, joilla on velvollisuus todistusmateriaalin vaihtoon OOTS-järjestelmässä, sillä SDG-asetuksen 14 artiklan 10 kohdan mukaan työeläkealaa koskevien liitteen II menettelyiden todisteet vaihdetaan jo unionin tasolla olemassa olevassa tietojärjestelmässä, EESSI-järjestelmässä. Nykytilassa Eläketurvakeskus toimii ainoastaan liitteen II velvoittamana toimivaltaisena viranomaisena.

Etelä-Savon ELY-keskus, TE-asiakaspalvelukeskus

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus kannattaa esitystä, jonka mukaisesti ELY-keskuslakiin lisättäisiin mainita KEHA-keskuksen toimimisesta SDG-asetuksen mukaisena kansallisen koordinaattorina ja teknisen järjestelmän ylläpitäjänä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus kuitenkin esittää esitystä täydennettäväksi huomioimalla SDG-asetuksen ja palveludirektiivin mukainen keskitetyn asiointipisteen neuvontatehtävä, joka siirtyy KEHA-keskuksen vastuulle 1.1.2025.

Palveludirektiivin voimaantulon yhteydessä vuonna 2009 perustettiin Yritys-Suomi-puhelinpalvelu, joka vastasi palveludirektiivin edellyttämään keskitetyn asiointipisteen yrityksille suunnattuun neuvontapalvelutarpeeseen. Yritys-Suomen puhelinpalvelun em. tehtävästä on todettu palveludirektiivin täytäntöönpanoon liittyvässä hallituksen esityksessä HE 216/2009 vp (https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_216+2009.pdf) s. 48–49.

SDG-asetus ja sen sisältämä palveludirektiivi on tuonut Yritys-Suomi-puhelinpalvelulle neuvontatehtävän lisäksi myös muita, asetuksen määrittämiä tehtäviä, kuten asiakastiedon ja asiakaspalautteiden keruun ja tietojen toimittamisen komissiolle.

Yritys-Suomi-puhelinpalvelu on nykyisin osa Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskusta, joka organisatorisesti on Etelä-Savon ELY-keskuksen erillis-yksikkö. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus (ml. Yritys-Suomi-puhelinpalvelu) siirtyy TE2024-uudistuksen myötä osaksi KEHA-keskusta vuoden

2025 alusta lukien, joten esitämme esityksen täydentämistä siten, että SDG-asetuksen mukainen keskitetyn asiointipisteen neuvontatehtävä huomioitaisiin esityksessä osana KEHA-keskuksen vastuulle määritettäviä, SDG-asetuksen mukaisia tehtäviä.

KEHA-keskus

KEHA-keskus kannattaa sille annettavaa roolia toimia SDG-asetuksen mukaisena kansallisena koordinaattorina ja kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä. KEHA-keskus esittää, että HE-luonnoksen luvussa 3.2.2 mainittuihin palveludirektiivin 2006/123/EY artiklan 6 mukaisena keskitetyn asiointipisteen kansallisen koordinaattorin tehtäviin lisätään myös maininta KEHA-keskuksen roolista keskitetyn asiointipisteen neuvontapalvelun tarjoajana vuoden 2025 alusta.

Kansaneläkelaitos (Kela)

Kuten hallituksen esitysluonnoksessa (s.19) on todettu, SDG-asetus ei edellytä varsinaisia kansallisia lainsäädäntötoimia. Ymmärrettävästi ELY-keskus on halunnut saada kansallisen lain tasolle näkyviin heidän tärkeän roolinsa ja Kela näkee hyvänä, että julkisen vallan käyttöä ja tehtäviä määritellään tarkemmin laissa. Esityksessä (s.25) on sanottu, että toimivaltaiset viranomaiset ja niiden velvollisuudet määräytyvät kuitenkin suoraan asetuksen nojalla, eikä niiden osalta esitetä täydentävää lainsäädäntöä. Asetuksessa ei kuitenkaan ole lisätty toimivaltaisia viranomaisia jäsenvaltioittain, vaan ne määräytyvät SDG-asetuksen liitteiden I-III perusteella. Tämän vuoksi olisi olennaista selventää oikeustilaa kansallisella tasolla toimivaltaisten viranomaisten suhteen. Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta (352/2010) voisi esimerkinomaisesti toimia mallina, koska kyseisessä laissa tarkennetaan toimivaltasäännöksiä ja tehtävänjakoa EU:lta tulevien asetusten soveltamisessa Suomessa.

Kela on SDG-asetuksen 3 artiklan 4 mukainen toimivaltainen viranomainen tiettyillä aloilla. Asetuksen 3 art. 4 kohdan mukaan ”toimivaltaisella viranomaisella” tarkoitetaan jäsenvaltion kansallisen, alueellisen tai paikallisen tason viranomaista tai elintä, jolla on erityisiä vastuita, jotka liittyvät asetuksen soveltamisalaan kuuluviin tietoihin, menettelyihin tai neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluihin. Asetuksen liitteiden perusteella esimerkiksi opintotuen ja eurooppalaisen sairaanhoitokortin hakemiseen Kela on ainoa toimivaltainen viranomainen Suomessa. Sen sijaan esimerkiksi liitteissä mainituissa eläkekysymyksissä toimivalta on jaettu Eläketurvakeskuksen kanssa. Myös HE luonnoksessa on todettu, että toimivaltaisia viranomaisia voi olla lukuisia ja heidän tehtävät voivat osittain päällekkäisiä (s. 25). Yhteenvetona voidaan siis todeta, että täydentävä lainsäädäntö toimivaltaisten viranomaisten velvollisuuksien selventämiseksi nähdään asianmukaisena.

Esityksessä (s. 8) on mainittu rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste. Youreurope sivuilta on suoraan linkit rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspisteen ylläpitämälle eu-terveydenhoito.fi-verkkosivuille. Jokaisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa on oma rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspisteensä. Yhteyspisteet vastaavat rajat ylittävään terveydenhuoltoon liittyvästä viestinnästä ja tietojenvaihdosta ja tehtävät on lähemmin kuvattu lailla rajat ylittävästä terveydenhuollosta. Suomessa rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste sijoittuu Kelaan. Rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspisteen sijoittuminen Kelaan ei ilmene esityksestä (s. 8).

Maanmittauslaitos

Maanmittauslaitos kannattaa KEHA-keskukselle annettavaa roolia toimia kansallisena koordinaattorina ja kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä ottaen huomioon nykyisten ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtävät.

Jää kuitenkin avoimeksi, mikä on sanotun toiminnon tulevaisuus, kun valtion lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomainen aloittaa viranomaisena toiminnan.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö toteaa, että rekisterinpitäjästä säätäminen on mahdollista yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 7 kohdan sisältämän kansallisen liikkumavaran nojalla. Silloin, kun rekisterinpitäjä on viranomainen, rekisterinpitäjästä on yleensä syytä säätää perustuslaista johtuvista syistä. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Toimivaltasäätely on perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (PeVL 51/2006 vp, s. 2/I). Rekisterinpitäjästä säätämistä puoltaa myös, jos rekisterinpitäjä voisi käsittelyn luonteesta tai laajuudesta johtuen jäädä epäselväksi.

Toimivaltaisten viranomaisten sekä KEHA-keskuksen tietosuojaoikeudellisia rooleja ja vastuita rekisterinpitäjinä on kuvattu selkeästi esitysluonnoksessa eikä oikeusministeriöllä ole huomautettavaa esitysluonnokseen tältä osin. Esitysluonnoksessa on huolellisesti myös perusteltu, mistä syistä KEHA:n rekisterinpidosta olisi tarpeen säätää. Jatkovalmistelussa esityksessä olisi kuitenkin syytä nimenomaisesti vielä selventää, että ehdotettavassa sääntelyssä käytettäisiin tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan sisältämää kansallista liikkumavaraa. Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa on sinänsä tuotu esiin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä kansallisen liikkumavaran käytön osalta (PeVL 14/2018 vp). Esitysluonnoksessa ei ole kuitenkaan selvennetty perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla, miltä osin kansallista liikkumavaraa käytettäisiin. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan hallituksen esityksessä on perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (ks. esim. PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2). Hallituksen esityksessä tulee kuvata säännöskohtaisesti, minkä tietosuoja-asetuksen kohdan nojalla kansallista erityissääntelyä annettaisiin.

Viranomaisten välinen todistusmateriaalien vaihtaminen

Esitysluonnoksessa todetaan, että toimivaltaisten viranomaisten tietojen luovuttaminen OOTS-järjestelmän kautta perustuisi suoraan SDG-asetuksen 14 artiklaan, jonka mukaan toimivaltaisen viranomaisen on käyttäjän pyynnöstä pyydettävä todistusmateriaali suoraan todistusmateriaalin antavilta muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta OOTS-järjestelmän kautta. Todistusmateriaalin antavien toimivaltaisten viranomaisten on vuorostaan asetettava tällainen todistusmateriaali saataville saman järjestelmän kautta. SDG-asetuksessa sekä komission täytäntöönpanosäädöksessä todistusmateriaalin vaihdosta on asetettu lisäksi tarkempia vaatimuksia käyttäjän pyynnölle kuten myös todistusmateriaalin vaihdolle. Esitysluonnoksessa todetaan lisäksi, että henkilötietojen käsittely luovuttaminen perustuisi tältä osin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvollisuuteen. Esitysluonnoksessa arvioidaan, että SDG-asetus yhdessä todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen sekä tietosuoja-asetuksen säännösten kanssa muodostaisi riittävän täsmällisen lainsäädännöllisen kehikon viranomaisten väliselle todistusmateriaalien vaihdolle OOTS-järjestelmässä. Oikeusministeriöllä ei ole sinänsä huomautettavaa siihen, että todistusmateriaalien sisältämä henkilötietojen käsittely voi perustua SDG-asetuksen ja todistusmateriaalien vaihtoa koskevaan täytäntöönpanoasetukseen, jotka yhdessä muodostavat esitysluonnoksessa esiin tuodun arvioin mukaisesti tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittaman käsittelyn oikeusperusteen.

Esitysluonnoksessa ei ole tarkemmin arvioitu, voisiko todistusmateriaali sisältää myös tietosuoja-asetuksen 9 artiklan tarkoittamia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, muutoin valtiosääntöisesti arkaluonteisia tietoja tai muita salassa pidettäviä tietoja. Esitysluonnoksessa todetaan tältä osin vain, että KEHA-keskuksen tämänhetkisen käsityksen mukaan salassa pidettäviä tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ei käsitellä OOTS-järjestelmässä. Mikäli todistusmateriaali sisältäisi myös edellä mainittuja tietoja tai tulee tulevaisuudessa sisältämään tällaisia tietoja, tulisi varmistaa, että todistusmateriaalien vaihdossa on huomioitu tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa säädettyt sekä perustuslakivaliokunnan arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan lausuntokäytännön mukaiset reunaehdot. SDG-asetuksen II liitteessä lueteltujen todistusmateriaalien osalta jää vaikutelma, että todistusmateriaali voisi sisältää myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia ja valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja, jolloin tulisi varmistaa, että käsittelylle on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan ohella myös kyseisen asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu käsittelyperuste sekä huolehdittu riittävästi suojaustoimista. Yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä. Kieltoa ei kuitenkaan sovelleta, mikäli käsittelylle on jokin 9 artiklan 2 kohdassa säädetty poikkeusperuste. Oikeusministeriö huomauttaa, että usea 9 artiklan 2 kohdan poikkeusperuste edellyttää, että käsittelystä säädetään unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä ja säätää lisäksi käsittelyä koskevista asianmuksaisista suojaustoimista.

Perustuslakivaliokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman liikkumavaran puitteissa. Valiokunnan mukaan on kuitenkin selvää, että erityissääntelyn tarvetta on arvioitava myös asetuksenkin edellyttämän riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelystä aiheutuviin uhkiiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5). Perustuslakivaliokunnan (PeVL 14/2018 vp, s. 5–6) mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/1). Myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdantokappaleessa 51 painotetaan, että asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Valiokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 3/2017 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on sanotun johdosta, tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa, edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta. Yleistä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemman lakitasoisen sääntelyn tarve tulee kuitenkin perustella myös tietosuoja-asetuksen puitteissa tapauskohtaisesti.

Edellä esiin tuodun perustuslakivaliokunnan arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan lausuntokäytännön ohella jatkovalmistelussa tulisi huomioida lausuntokäytäntö koskien myös viranomaisten salassa pidettävien tietojen luovuttamista ja oikeutta saada kyseisiä tietoja. Valiokunta on arvioinut viranomaisten tietojen ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen,

mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitattut lausunnot). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esim. PeVL 19/2012 vp).

Perustuslakivaliokunta on painottanut, että erottelussa tietojen saamisen tai luovuttamisen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden välillä on kyse tietosisältöjen laajuuden ohella myös siitä, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi (ks. esim. PeVL 7/2019 vp, PeVL 15/2018 vp ja PeVL 17/2016 vp, s. 6 ja siinä viitattut lausunnot).

Siltä osin kuin tiedon saamisesta ja luovuttamisesta säädetään suoraan SDG-asetuksessa, ei tiedonluovutuksista säättäminen erikseen kansallisesti ole lähtökohtaisesti välttämätöntä (PeVL 12/2019 vp ja PeVL 9/2020 vp), mutta joissakin tapauksissa voi kuitenkin olla tarpeen selvyiden vuoksi säätää tiedonsaantioikeudesta myös kansallisesti, esimerkiksi jos EU-sääntelyssä säädetty tiedonsaantioikeus jää hyvin yleiselle tasolle ja on tarve selvittää, että luovutetaan voidaan myös salassa pidettäviä tietoja. Jos luovutettavat tiedot sisältävät salassa pidettäviä tietoja, tulee lisäksi jatkovalmistelussa arvioida, kattaako SDG-asetuksessa säädetty tiedonsaantioikeudet myös tiedonsaannin (salassa pidettävään tietoon) siltä osin kuin kyse on KEHA-keskuksen tiedonsaantioikeudesta muilta kansallisilta viranomaisilta eli tiedonsaannin kansallisten viranomaisten kesken.

Toimivaltaisten viranomaisten määrittäminen

Esitysluonnoksessa todetaan, että SDG-asetuksessa ei mainita nimenomaisesti niitä viranomaisia, jotka ovat asetuksen tarkoittamia toimivaltaisia viranomaisia. SDG-asetuksen 3 artiklan 4 kohdan mukaan toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan jäsenvaltion kansallisen, alueellisen tai paikallisen tason viranomaista tai elintä, jolla on erityisiä vastuita, jotka liittyvät tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluviin tietoihin, menettelyihin tai neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluihin. Esitysluonnoksessa todetaan, että toimivaltaisia viranomaisia on käytännössä lukuisia, ja osittain niiden tehtävät saattavat kohdistua samoihin tai osittain samoihin palveluihin. Ottaen huomioon, että SDG-asetuksen soveltamisalaa on jo laajennettu uusien EU-säädösten myötä, ja liitteisiin saattaa tulevaisuudessa tulla lisää muutoksia, ja kansallisesti tehtävät saattavat allokoida uudelleen viranomaisten kesken esim. hallintorakenteiden muutosten myötä, ei esitysluonnoksessa esitetyn arvion mukaan olisi toimiva ratkaisu ylläpitää staattista luetteloa, jossa kansalliset viranomaiset olisivat nimenomaisesti luettelut laissa tai asetuksessa.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa on esitetty arviointia suhteessa perustuslain 2 §:n 3 momenttiin. Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Jotta tämä oikeusvaltioperiaate ja perustuslain mukainen lailla säätämisen vaatimus toteutuu, esityksessä ehdotetaan sääntelyä KEHA-keskuksen roolista kansallisena koordinaattorina. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota, ettei säätämisyjärjestysperusteluihin ole sisällytetty arvioita perustuslain 2 §:n 3 momentin näkökulmasta suhteessa muihin kansallisiin toimivaltaisiin viranomaisiin. Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (PeVL 32/2012 vp, PeVL 2/2012 vp, s. 3 ja PeVL 21/2009 vp, s. 4–5). Säätämisyjärjestysperusteluissa tulisi tehdä selkoa siitä, miten asetuksessa tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset määräytyvät, miten niiden toimivalta ja tehtävät määräytyvät ja että sääntely tältä osin täyttää valiokunnan käytännössä edellytetyn täsmällisyyden tason.

Sillä mitkä kansalliset viranomaiset olisivat asetuksen tarkoittamia toimivaltaisia viranomaisia, on merkitystä myös sen arvioinnissa, onko tiedonsaantioikeuksista säädetty riittävällä tasolla. Jatkovalmistelussa tulisi varmistaa, että asetuksen perusteella toimivaltaisille viranomaisille on säädetty joko EU-sääntelyssä tai kansallisesti riittävät tiedonsaantia tai luovuttamista koskevat oikeudet siltä osin kuin toimivaltaiset viranomaiset luovuttavat tai saavat salassa pidettäviä tietoja.

Oikeusrekisterikeskus

ORK:lla ei ole huomioita esityksen johdosta. ORK:n saaman tiedon mukaan tällä hetkellä ei ole näköpiirissä tarvetta liittää ORK:n rekistereitä suoraan kansalliseen OOTS-järjestelmään. ORK:n rekisterinpidossa olevien rekistereiden tietoja tullaan vaihtamaan BRIS-järjestelmän ja Euroopan oikeusportaalin välityksellä.

Opetushallitus

Opetushallitus kannattaa KEHA-keskukselle annettavaa roolia toimia kansallisena koordinaattorina ja kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä.

Lain valmistelussa ja toimeenpanossa tulee lisäksi varmistaa kansallisen tason lisäohjeistus toimivaltaisille viranomaisille siitä, kuinka SDG:tä ja tietosuojaa koskevia EU-asetuksia tulkitaan yhteen kansallisen lain julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) kanssa.

Yleinen tietosuojasetus (EU) 2016/679 säätelee rekisterinpitäjyydestä ja tiedon käsittelyn perusteista. Kuten hallituksen esityksen luonnoksen valmistelumateriaalissa todetaan, SDG OOTS-järjestelmän toimeenpanoasetuksen sisältämä yksilön suostumukseen perustuva tietojen luovutus ja käsittely on osin ristiriitainen sen kanssa, mitä on todettu suostumukseen perustuvasta käsittelystä ja viranomaistoiminnasta. SDG:n menettelyiden osalta on täten ylikansallisesti sovittu, että viranomaisen käsittelyperusteena on rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite. Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) säätelee mm. tietoineistojen muodostamisesta ja luovuttamisesta kansallisesti. Lain 22 § todetaan tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla seuraavasti: "Viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus." Velvollisuus varmistaa vastaanottavan viranomaisen tiedonsaantioikeus on yleisesti ollut tietoja luovuttavan viranomaisen vastuulla.

Luonnoksessa KEHA-keskukselle ehdotetaan annettavaksi rooli kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä. KEHA-keskuksen ylläpitämä tekninen järjestelmä on rakennettu siten, että tiedot siirretään luovuttavalta viranomaiselta ensiksi KEHA-keskuksen ylläpitämään kansalliseen järjestelmään, ennen kuin ne edelleen siirtyvät varsinaiseen todistusmateriaalin pyytäjän rekisteriin. Lain valmistelun yhteydessä on tarpeen varmistaa, että KEHA-keskukselle on kansallisessa lainsäädännössä annettu tarpeeksi kattava tiedonsaantioikeus SDG-asetuksessa mainittujen menettelyiden mukaisiin tietoihin, tai vaihtoehtoisesti että asiasta on annettu kansallinen tulkinta ja ohjeistus, jossa SDG-asetuksen sisältämä viranomaisen velvollisuus luovuttaa tiedot menettelyä varten on riittävä sellaisenaan, eikä muodosta ristiriitaa lain julkisen hallinnon tiedonhallinnasta kanssa.

Opetushallitus kannattaa luonnoksen esitystä siitä, että toimivaltaisista viranomaisista ei erikseen säädettä laissa.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto

Koska Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto kannattaa esitystä, jonka tarkoituksena on selkeyttää kansallisten viranomaisten vastuunjakoa ja rooleja SDG-asetuksen täytäntöönpanon ja digitaalisen palveluväylän käyttöönoton yhteydessä. Esitetyn muutoksen voidaan katsoa parantavan sekä viranomaisten että palveluja käyttävien kansalaisten ja yritysten oikeusturvaa.

Esitetty tarkennus KEHA:n rekisterinpitäjyydestä selkeyttää tietosuojaoikeudellista oikeustilaa todistusmateriaalien vaihtoon liittyen ja selkiyttää myös toimivaltaisten viranomaisten tehtäviä ja vastuita tiedonluovutuksessa.

Poliisihallitus

Poliisihallitus kannattaa esitettyä mallia ja katsoo, että se että SDG-asiat on keskitetty KEHA:lle on toiminut oikein hyvin tähän astikin.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa esityksen varsinaisesta sisällöstä. Selvyyden vuoksi esityksessä olisi kuitenkin hyvä todeta, että on olemassa myös muuta kuin esityksessä mainittuun EU-asetukseen liittyvää tietojenvaihtoa eikä tämä esitys vaikuta niihin.

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Hallituksen esityksen luonnoksessa esitetään muun ohella, että KEHA-keskus toimii digitaalisen palveluväylän tietojenvaihtoon liittyvän kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä SDG-asetuksen 14 artiklan mukaisesti kansallisin osin. Esitetyllä muutoksella ei olisi esitysluonnoksen mukaan vaikutusta siihen, että todistusmateriaalia vaihtavat toimivaltaiset viranomaiset olisivat yhä rekisterinpitäjiä omien menettelyidensä ja rekisteriensä osalta. Esitetyn muutoksen tarkoitus on esitysluonnoksen mukaan selkeyttää KEHA-keskuksen roolia todistusmateriaalin vaihdossa toimivaltaisten viranomaisten välillä ja erityisesti tietosuoja koskevien vastuiden kannalta, kun SDG-asetus digitaalisesta palveluväylästä astuu täysimääräisesti voimaan.

Rekisterinpitäjyyden määrittäminen lain tasolla on yhteiskunnallisesti erittäin merkittävää. Viitaten KEHA-keskuksen määrittelemiseksi rekisterinpitäjäksi kyseisissä yllä todetuissa tilanteissa olisi hallituksen esityksessä tarpeellista esittää nykyistä laajemmin perusteluita KEHA-keskuksen yksinomaiselle rekisterinpitäjyydelle. Tässä olisi tarpeellista huomioida erityisesti komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2022/1463 rajatylittävää automaattista todistusmateriaalin vaihtoa koskevan teknisen järjestelmän teknisistä ja toiminnallisista eritelmistä

ja yhden kerran periaatteen soveltamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1724 mukaisesti ja erityisesti sen artikloissa 33–35 todettu. Asiassa olisi samalla tarpeellista huomioida ja arvioida nykyistä laajemmin toimivaltaisten viranomaisten roolia käsillä olevassa tilanteessa.

Yleisesti ottaen toimivaltaisten viranomaisten (tietosuojaoikeudelliset) roolit ja vastuut on tarpeellista arvioida tarkasti ja tosiasiallisen tilanteen mukaan. KEHA-keskuksen määrittelemiseksi rekisterinpitäjäksi yllä todetuissa tilanteissa tulisivatkin asiassa huolehtia myös tarkoin siitä, että rekisterinpitäjyyden osoittavat tilanteet ovat määritettävissä selkeästi. Asiaa koskien hallituksen esityksessä olisi suotavaa esittää konkreettisia ja selkeyttäviä esimerkkejä esityksessä muuten todetun lisäksi.

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriö kannattaa, että kansallisesta koordinaattorista ja rekisterinpitäjyydestä säädetään kansallisesti. KEHA-keskusta voidaan pitää esityksen perusteluiden mukaisesti luontevana viranomaisena toimimaan ehdotetun sääntelyn voimaan tullessa kansallisena koordinaattorina ja esityksessä mainitulla tavalla rekisterinpitäjänä.

Esityksessä olisi hyvä mainita KEHAN uuden tehtävän kanssa samansuuntaisen valtion yhteisen asiakaspalvelun hanke, ja avata aluehallintouudistuksessa perustettavaan valtion lupa- ja valvontavirastoon (ns. Valo-virasto) sijoitettavan valtion yhteisen asiakaspalvelun koordinaation ja KEHAN tehtävän eroja ja yhtäläisyyksiä. Päällekkäisyyttä ei näiden viranomaisten tehtävien osalta pitäisi olla, mutta KEHAN ja Valo-virastoon sijoitettavan valtion yhteisen asiakaspalvelun tavoitteet ovat samansuuntaiset.

Yhteisen asiakaspalvelun koordinaation tehtäväksi on linjattu mm. monikanavaisen yhteisen asiakaspalvelun koordinointi. Olisi hyvä kuvata valtion yhteisen asiakaspalvelun ja KEHAN tehtävien erot ja niiden keskinäinen yhteistyö. Lisäksi selkeyden vuoksi hallituksen esityksessä olisi hyvä avata SDG-asetuksesta tulevaa ongelmanratkaisupalvelujen käsitettä ja selventää, poikkeako se jollakin tavoin neuvontapalvelun käsitteestä, jota SDG-asetuksessa ja käsillä olevassa ehdotuksessa käytetään rinnan. Ongelmanratkaisupalvelun käsite ei esiinny kotimaisessa sääntelyssä esim. hallintolaissa eikä hallinto-oikeutta koskevassa kirjallisuudessa.

Esityksen perusteluissa on kohdassa 4.2.4 todettu, että KEHA-keskuksen uusissa kansallisen koordinaattorin ja rekisterinpitäminen liittyvissä tehtävissä ei ole katsottu olevan kyse sellaisista tietoaineistoihin tai tietojärjestelmiin tehtävistä olennaisista muutoksista, joista olisi tehtävä tiedonhallintalain 5.3 §:n ja 8.2 §:n mukainen tiedonhallinnan muutosten arviointi lainvalmistelussa. Valtiovarainministeriö huomauttaa, että sinänsä 8.2 §:n mukainen edellytys 5.3 §:n mukaisesta arviosta ei edellytä, että kyse olisi olennaisista muutoksista, vaan arvio tulee tehdä aina kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin.

Kansallisen koordinaattorin ja rekisterinpitäjän tehtävällä olisi KEHA-keskukselle tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin liittyviä vaikutuksia, minkä vuoksi valmistelun yhteydessä on tehtävä tiedonhallintalain 8.2 §:n mukainen arviointi. Arvioinnin muodosta ei ole säädetty. Arviointi perustuu menetelmällisesti suunnitellun tavoitetilan, esimerkiksi viranomaisen tehtävien muutos tai uusi tietojärjestelmä, aiheuttamien vaikutusten arviointiin suhteessa nykytilaan. Viranomaisten toimiessa verkottuneesti muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa on vaikutusten arvioinnissa olennaista myös vaikutuksen kohdentaminen tahoon, jolle muutoksen vaikutuksesta aiheutuu toimenpiteitä. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan esityksen perusteluissa on vaikutusarvioon sisältyviä elementtejä esimerkiksi kohdassa 3.2.3 tietojen vaihto ja henkilötietojen suoja sekä viranomaisten vaikutusten arviointia koskevassa kohdassa 4.2.3.

Lisäksi esityksessä on viitattu tiedonhallintalain 9 §:n mukaiseen lausuntomenetelyyn. Jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida tarkemmin, mikä vaikutus koordinaattorin tehtävästä aiheutuu KEHAlle itselleen viranomaisena. Lisäksi jaksossa 4.2.4 todettua on syytä täsmentää siten, että siitä käy ilmi, että tiedonhallintaa koskevat vaikutukset KEHAn rooliin kansallisena koordinaattorina (ja rekisterinpitäjänä) on arvioitu.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota myös rajat ylittävää sähköistä tunnistamista koskevaan osuuteen, jossa on kuvattu sitä, että Suomessa ei ole vielä käytössä notifioitua kansallista tunnistusvälinettä ja että tunnistusvälinettä tullaan kehittämään uudistetun eIDAS-asteuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Valtiovarainministeriö yhtyy HE:ssä esitettyyn näkemykseen siitä, että notifioitu tunnistusväline on edellytys OOTS-järjestelmän käyttämiselle. HE:ssä tulisi kuitenkin kuvata EU-säädöksen sisältöä vain sen verran, kuin esityksessä ehdotettavan sääntelyn kannalta on tarkoituksenmukaista. Rajat ylittävä sähköinen tunnistaminen ja uudistetun eIDAS-asetuksen velvoitteet ovat laaja ja tekninen kokonaisuus, joka ei välttämättä avaudu HE:ssä olevan tiiviin tekstin perusteella. Osuus ei myöskään suoraan liity esityksessä ehdotettavaan lainsäädäntöön ja jatkovalmistelussa tulisi vielä harkita sitä, onko osuuden sisällyttäminen HE:een tarkoituksenmukaista. Mikäli osuus sisällytetään esitykseen, tulee se päivittää, mikäli asetus ehditään julkaista tai se ehtii tulla voimaan ennen HE:n antamista. Samoin osuudessa käytetty terminologia tulee varmistaa (esimerkiksi kansallisen identiteetin varmistuspalvelu on henkilöllisyyden linkittämispalvelu).

Esityksen suhdetta talousarvioesitykseen on syytä tarkentaa valmistelun edetessä. Esitysluonnoksessa todetaan, että palveluväylän teknisen järjestelmän kehittämiseen on haettu valtiovarainministeriöltä tuottavuusrahaa. Jos tuottavuusrahaa ei myönnetä, työ- ja elinkeinoministeriön olisi tarkoitus ehdottaa kehittämisrahoitusta vuoden 2024 lisätalousarvioesitykseen. Samalla todetaan, että kehittämisen lisäksi järjestelmän vuosittainen ylläpitorahoitustarve olisi 635 200 euroa vuodesta 2025 alkaen. Jos kehittämisrahoitus myönnetään tuottavuusrahasta, ei HE:llä olisi kytköstä lisätalousarvioesitykseen. Jos HE edellyttää ylläpitorahoituksen sisällyttämistä vuoden 2025 talousarvioon, liittyisi esitys silloin vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja tulisi käsitellä sen yhteydessä eli antaa eduskunnalle syksyllä 2024. Kytköstä vuoden 2025 talousarvioesitykseen ei ole, jos TEM katsoo, että ylläpitokustannukset ovat katettavissa momentin 32.01.02 määrärahan puitteissa.